

Protokoll fört vid Medborgar-
skolans fortsättningskurs, torsdagen
d. 12. 6. 30.

§ 1.

Kl. 9 samlades deltagarna till frukost; därefter en stunds övning i evrytmi.

§ 2.

Kl. 9.50 samlades vi i föreläsningssalen. Närvarande: skolans rektor fröken Hermelin, Ebba Holgersson, Barbro Lycho, Barbro Hermelin, samtliga vårkursare samt
Elsa Johansson, Norrköping; Sanna Rådström, Bjurholm, Alfhild Karlström, Sthlm; Ina Möller, Sthlm; Ebba Richter, Sthlm; Sara Eliasson, Sthlm; Agnes Gustafsson, K-holm; Clara Allers-Tresselt, Bergen, Norge; Gulla Norling, Borås; Anna Pallin, Sthlm; Annie Henriksson, Nyköping; Edit Lindblom, Sthlm; Sofia Pålsson, Sörsdala; Inga Fürst, Lund; Edit Lundborg, Björkvik; Maria Eriksson /Sabina/ E-tuna; Karin Stenström, Arboga; Hedvig Peterson, Julita.

§ 3.

Honorine Hermelin hälsade oss välkomna; talade bl.a. om sekunder, som fly bort på grund av människans bristande energi och intresse. Hon hoppades, att några sekunder av denna fortsättningskurs skulle genomströmmas av evighetsvärde. Rektorn talade vidare litet om planerna för den planlösa kursen och kungjorde, vilka "farande sändebud" kursen hade att vänta under de närmaste dagarna.

§ 4.

Ebba Holgersson nämnde något om föregående kursers arbetsmetoder. De första offren anmälde sig frivilligt till sekreterarbefattningen för dagen.

§ 5.

Honorine Hermelin höll sitt föredrag: "Kampen för friheten", med diskussionsinlägg av Ebba Holgersson och en hel del kursdeltagare. Vi, som föra protokoll, anse starten ovanligt lyckad. Rektorn nämnde, att allt rör sig om frihet; överallt i livet möter frågan: finns det någon frihet. Ser man försumpning i samhället och synar närmare, ser man, att det är brist på frihet som är orsaken. Föreningslivet lever en tid, men det sinar ut så lätt, beroende på att medlemmarna orka ej vara

fria, utan låter systemen gro över sig. De enskilda människorna orka ej heller vara fria och självständiga, ty det måste vara en daglig kamp för friheten.

Rektorn framställde så frågan: Vad är frihet? Så följde diskussion, varunder en hel del kursdeltagare yttrade sig.

§ 6.

Kl. 12.30 kastade sig en hungrig skara över middagen. Diskussionen fortsattes livligt vid de olika borden.

§ 7.

Ledighet till kl. $\frac{1}{2}$ 4, då kaffe dracks i trädgården, varefter kursdeltagarna under fröken Wilhelmssons, Katrineholm, ledning, fingo lära sig några nya rörelser i evrytmi.

§ 8.

Kursdeltagarna samlades kl. 17.30 i föreläsningssalen, där Ebba Holgersson höll ett inledningsanförande: Hur kunna vi kvinnor använda vår politiska frihet just nu. Talarinnan påvisade männens vana att styra och ställa i det politiska och kommunala livet och kvinnornas ovana vid dylikt, påvisade den stora betydelse, kvinnan har i samhällslivet, framhöll hur männen missuppfattat vårt arbete. Orsaken till att vi äro trängda på alla sidor är att söka dels hos oss själva, dels hos männen. Kvinnornas ovana att syssla med saker utom det vanliga, männens glädje att beskydda.

Framställde frågan: Hur skall vi bära oss åt, för att få flödet bära oss över hindren, och vad vill vi vinna genom kårsammanslutning. Efter den intressanta inledningen följde diskussion. Sedan en stor del av kursdeltagarna yttrat sig avslutades den intressanta och givande diskussionen.

§ 9.

Under fröken Anna Pallins ciceronskap fingo vi göra en intressant resa till ett läger i Holland, dit årligen en stor skara människor från hela världen samlas för att utbyta tankar och leva friluftsliv.

§ 10.

De, som ej voro alltför reströtta, följde kamrat Hedvig Petersson en bit på väg.

Dag som ovan.

Maria Eriksson.

Karin Stenström.

Protokoll fört vid Medborgarskolans fortsättningskurs den 13 juni 1930.

§ 1.

Frukost i vanlig tid. Ovanligt stillsamt. Var det da'n efter serenaden?

§ 2.

Kl. 10 stavgymnastik. En del av nykomlingarna tämligen skeptiska mot metallens underbara verkningar. Istället mycket intresserade för inlärande av den vackra gångversen.

§ 3.

Kvarten över 10 samling på stora salen. Rektor Hermelin tog till orda och lämnade en historik över autonomin. Belysande - medryckande som vanligt. - Grekerna hade ju skapat ordet vid sitt genomförande av självstyrelse. Sett mot bakgrunden av Egypten och Persien, där stat och religion vuxit upp med varandra och åstadkommit den skarpa skillnaden mellan vanlig och ovanlig, heligt och mänskligt och där högre stående och

särskilt då konungen betraktades som tabu, var grekernas förfäktande av satsen: "Alla duger lika bra" ett enormt steg i historien. Sorgligt blott att kvinnorna och slavarna ej togos med i räkningen. När så alla ansågos lika, blev lotten den avgörande vid tillsättande av ämbetsmän. Att dessa dock ej alltid voro dugliga ironiserar bl.a. Sokrates över en gång. Så småningom blir folket passivt. Despotien och senare tiders byråkratie kom krypande. Sokrates och Plato verka för en ändring i förhållandena. Varje människas individuella anlag böra utvecklas för att så var och en må komma på sin rätta plats i staten. Denna tanke har fortlevat genom tiderna. Den nutida ryska kommunismen bygger också på platonisk grund. Dock bortser den ifrån, att det ej går göra det olika lika. Och detta var ändå huvudsatsen i Platons idélära.

§ 4.

Medan åskan mullrade och störtregnet föll lästes och godkändes föregående dags protokoll. Därefter en stunds samtal tills regnet upphörde.

§ 5.

Middagen intogs under animerad stämning.

§ 6.

Eftermiddagskaffet kl. 4 verkade tydligen värmande och uppiggande. Livligt samtal, skratt och glam i den upplysta matsalen kom oss att glömma ovädret därute. När så sångböckerna kommo fram och den ena glada visan följde den andra, var det på vippen vi också glömt, att frkn Holgersson ämnade söka väcka vårt intresse för Frivilliga uppgifter i kvinno- och barnavård.

§ 7.

Samlades kursen 5.15 e.m. på stora salen, där frkn Holgersson behandlade förslaget till lag om moderskapsskydd. Mot föredragets slut anlände Maj-Lis Oljemark i sällskap med frkn Pallin.

Vad innebär då det utarbetade förslaget, som så helt nonchale rats i den nya ministärens programförklaring? Jo, en förbättrad mödra- och barnavård. Vad då beträffar mödrarna: förvård - minst en undersökning av barnmorska eller läkare före förlossningen - och eftervård omspännande en tid av ett år. Men för undvikande av schablonmässiga undersökningar betonas vikten av utfärdande av undersökningsbesked och förlossningsedel att av barnmorskorna sändas vederbörande prov.läkare. Kostnaden härföre beräknas till omkr. 100-tusen kr. Vidare föreslås barnavårdscentraler i städer och större samhällen. Men upplysningsarbetet må utvidgas i stor utsträckning så att mödrarna lära sig leva under hygieniska förhållanden och sålunda ge sitt barn bästa möjliga förutsättningar till livskampen. Moderskapsersättning - 50 kr. varav statsverket betalar $\frac{4}{5}$ och kommunen $\frac{1}{5}$ - må utbetalas till kvinna eller familj med högst 500 kr. beskattningsbar inkomst. Vidare må arbetsersättning till $\frac{2}{3}$ av arbetsförtjänsten utbetalas till industriarbeterska 4-6 veckan efter förlossningen. Barnavårdsnämnden bör handha utbetalning av medlen. För att ekonomisera hela denna betydelsefulla sak beräknas ett belopp av 3 milj. kr.

§ 8.

Följde en kort diskussion över hur statsmännen mången gång utan tvekan kasta pengar i sjön. Medan en så viktig fråga som den om moderskapsskydd ej kan väcka deras intresse och känsla. Edit Lundborg berättade något om förlossningshemmet vid Björkvik.

§ 9.

Efter kvällsvarden bereddes kursen tillfälle att hälsa på Fröken Tamm.

§ 10.

Senare påkvällen berättade frkn Pallin några av sina upplevelser i olika länder. Samtalet kom så in på ämnet hypnotism och troll-

konster och naturväsanden. Vågorna gingo höga. Mången gång var det svårt uppfatta vad som sades i larmet. Ty med liv och lust kämpade var och en för sin tro. Som avslutning på samvaron läste Edit Lindblom: På kamerajakt bland älvor och tomtar av Elsa Persson.

§ 11.

Samtalet fortsatte till sent. Men några som helst spökerier kunde icke förmärkas.

Dag som ovan.

Sanna Rådström.

Protokoll fört vid Medborgarskolans fortsättningskurs lördagen den 14 juni 1930.

§ 1.

Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2.

Diskussion förekom över ämnet "Kvinnan som moder i och utom hemmet". Inledare voro fruarna Clara Tresselt och Ina Möller. Som ordförande fungerade fröken Inga Fürst. Fru Tresselt talade om kvinnans förbättrade ställning, som gör det möjligt för henne att nu för tiden välja sitt yrke. Kvinnans särkall att bli mor, är dock det högsta. Till att fylla det kallet, det heligaste, borde hon vara förberedd. Kanske gå de flesta kvinnor med en längtan efter att få bli mor, eftersom modersinstinkten ligger nedärvd hos oss. En mor bör vara beredd, att offra för sitt barns skull, ett offer, som egentligen borde kallas lycka. Det bör vara ens största plikt och ansvar att sörja för det barn, som givits en. Denna plikt behöver ju fördenskuil inte alldeles uppsluka en även om man, när barnen äro små, måste ägna sig huvudsakligen åt moderskallet. Barnets uppfostran måste börja tidigt, redan innan det lämnat moderslivet. Kärleken till barnet är det, som skall ge kraft att uppfostra det. Att de unga kvinnorna numera räkna på att i äktenskapet behålla sina platser för att öka det ekonomiska välståndet ansåg fru Tresselt vara ett genomgångsstadium. Kanske lära vi oss så småningom att det materiella ej är huvudsaken. Det andliga är ju ändå det verkliga, det eviga livet. Livet borde förenklas, vår livssyn förändras. Då komma vi att se en mors uppgift i familjen, och samhället allt större. Det vore önskvärt, att de stora penningssummor, som nu ges ut till försvaret, kunde istället förverkliga en morspension, som satte mödrarna i stånd att få ägna sin tid och sina krafter åt sina barns fostran.

§ 3.

Fru Möllers yttrande var i huvudsak följande: Det är felaktigt utgå från den uppfattningen, att bara därför att en kvinna är kvinna, är hon den som bäst lämpar sig för att uppfostra sina barn och genom att modern ägnar sig åt sitt yrke begås en orättvisa mot barnen, och de undandragas något, som kan vara av väsentlig betydelse för deras framtid.

Alla människor ha olika anlag och fallenhet, och sluppen gör ofta, att de kvinnor, som så att säga känna sig födda till mödrar ofta inte bli det, under det att andra, som inte längta efter barn, få dem.

Naturligtvis måste varje ansvarskännande kvinna i och med att hon är mor göra sitt bästa för att uppfylla sina plikter, men detta gör hon ju på grund av en av våra starkaste instinkter, moderskärleken, men det är icke denna det här är frågan om, utan om uppfostran. Det är en slags högfärd att anse sig bättre än någon annan lämpad för detta oerhört svåra kall och man måste bäva inför alla de konsekvenser en felaktig uppfostran kan leda till.

Uppfostringsproblemet har sysselsatt människor i alla tider, men hur var det under den tiden då kvinnan inte deltog i förvärvsarbetet, d.v.s. inom de fattigaste kretsarna ha kvinnorna alltid gjort det.

Hur ofta överlämnades emellertid inte barnet i de burgnare familjerna till jungfrur eller kvinnliga faktotum, när modern på grund av hushållsgöromål, nöjen o.dyl. inte hade tid med dem. Tänk bara på amningen, det ansågs ju förut nästan som ett fattigdomsbevis att själv amma sitt barn, vilket fortfarande är förhållandet i en del länder.

Vi kunna vara oerhört lyckliga som leva nu och måste känna en ödmjuk tacksamhet mot de föregångskvinnor, som banat väg för oss, ty även om vi ofta nu ha större svårigheter att kämpa emot, kunna vi själva välja vårt yrke.

Måtte kvinnorna snart komma därefter, att de betrakta sitt arbete som ett yrke och ett ändamål i och för sig, så att även hushålls- och uppfostringsarbete betraktas som ett yrke, som överlämnas åt de lämpligaste. Det lyckligaste är, när en kvinna, som passar här för, blir maka och mor, ty de ha då kommit på sin rätta plats, och detta böra vi ju alla sträva efter.

§ 4.

Diskussionen kom att röra sig om följande tre punkter:

- 1/. Är moderskapet ett så absolut särkall för kvinnorna, så att de, som icke bli mödrar, ej kunna betraktas som fullvärdiga människor?
- 2/. Är en kvinna därför att hon är mor obetingat den lämpligaste att fostra sitt barn?
- 3/. Kan man ej tänka sig något annat sätt för skapande och framalstrande än det rent fysiologiska födandet?

§ 5.

Gymnastik efter musik på dansbanan.

§ 6.

Till middagen kommo två gäster, musikedirektör och Fru Friedner från Katrineholm. Direktör Friedner svettades under de tre stämningar han fått på halsen, under det att hans fru njöt av den trevna stämning, som visst på det här stället aldrig behöver skruvnyckel för att hålla sig uppe.

§ 7.

Efter kaffet anlände D:r Lydia Wahlström.

§ 8.

Kursdeltagarna promenerade eller bilade till Julita skans, där såväl stugorna, som det nya muséet togos i betraktande.

§ 9.

Efter kvällsvarden hade vi den stora glädjen att få njuta av vacker sång och musik, då direktör Friedner sjöng till Kantor Petterssons ackompanjement.

§ 10.

Kl. $\frac{1}{2}$ 9 e.m. samlades kursdeltagarna på Festsalen. Övriga närvarande voro: Fröken Tamm, Pojken, 2 män, 2 bröder samt 1 systerson. D:r Wahlström föreläste över ämnet "Revolution och religion."

En främling förvånar sig över så mycken helgondyrkan i det moderna, fritänkande Frankrike. Där har för många revolutionen blivit upphöjd till religion. Eftersom religionen tar sig uttryck i symboler och människan har ett behov att skapa sig helgon har för sådana människor revolutionens emblem blivit religionens symboler, och revolutionens hjältar blivit helgon. - Om den franska revolutionen är det svårt att bilda sig en sann uppfattning, eftersom historieskrivare från så skilda läger som ortodoxa, katoliker, fritänkare och protestanter upptagit den till behandling. De protestantiska forskarna anses dock ha gjort det mest opartiskt. Att skräckregeringen stått som förebild till den moderna kommunismen och att de moderna bolsjevikerna ha tagit den franska revolutionen till föredöme står klart. Den franska revolutionen kullkastades av det oförstående, som den visade gentemot religionen. Då den kristna religionen avskaf-

fades, uppstod en medborgarreligion med sina symboler, sin kult, sina ordnar. Den drevs till fanatism och blev en hädisk religion med förföljelseraseri. Under skräckregeringen framträder denna slags religiösa betoning starkast och tar sig uttryck i extatisk sinnlighet och grymhet.

Napoleons styrka bestod bl.a. i att han med sin psykologiska blick insåg, att en människa ej kan leva utan Gud, ett folk inte utan religion. Behovet av religion är nämligen ofrånkomligt hos människan. Det kan ej utrotas. Därför kommer valet för ett folk icke att stå mellan religion och icke religion utan mellan religion med kultur och religion utan kultur. Men kan säga att fransmännen stå i det valet. I extasen blir den etiska sidan av det religiösa livet ledande. I lugn och frid skall religionen visa sin kraft. Annars är det fara värt att vi förlora det krävande samvetet. Från opersonlig religion kan endast religion i anda och sanning rädda oss.

Elsa Johanson.

Dag som ovan
med svett och möda hopkommet.

Agnes Gustafson.

Protokoll fört vid Medborgarskolan
lans fortsättningskurs den 15 juni
1930.

§ 1.

Den strålande söndagsförmiddagen fick var och en avnjuta efter eget val. Över allt i skolans trädgård stötte man på grupper i gröngräset - den ena latare än den andra.

§ 2.

Från Norrköping anlände vid 10-tiden en skara gäster, som stannade till dagens slut.

§ 3.

Under middagen, som avåts i trädgården, läto våra gäster den ena glada sången avlösa den andra, så att till sist våra egna tröga sångare smittades.

§ 4.

D:r Lydia Wahlström höll på e.m. ett inledningsföredrag till diskussion över ämnet "den moderna ungdomens problem". Tal. indelade sitt ämne i tre huvudspörsmål: den ekonomiska frågan, den sexuella och den religiösa. Ungdomen ser mörkt på sin framtid på grund av arbetslösheten. Dess svårigheter göra sig kännbara inom alla områden och samhällsklasser. Äktenskapet är för kvinnan inte längre detsamma som att vara försörjd, och så uppstår problemet äktenskap - arbete. Dr. Wahlström talade vidare om kamratäktenskapen, där ungdomen ofta resonerar på ett oförnuftigt sätt i fråga om så väl skilsmässor som fosterfördrivning. Den erotiska nöden är stor, menade talaren och underströk därför nödvändigheten av sexual-undervisning bland ungdomen. Redan år 1900 påbörjades detta i flickskolorna, men ännu vänta vi på denna undervisning i våra goss-skolor, trots det år 1921 givna utlåtandet i denna sak. Här framhölls även vikten av den nu framkomna psykoanalysen. - Tal. ansåg dock, att vår tids ungdom är genomgående mer ärlig och uppriktig än forna tiders. Till sist betonades att den egocentriska känslan tagit för stor plats hos m. och att en större personlig ödmjukhet kräves. - Religionen är dock till sist det i alla vanskligheter bärande momentet i en människas liv. - Diskussion följde.

§ 5.

Efter kvällsmåltiden samlades åter alla uppe på stora salen, där fr. Thamm föredrog E.A. Karlfeldts dikt "Vid sekelskiftet".

§ 6.

Utanför skolan samlades alla för att beskåda norrköpingsbor-

nas avfärd, som skedde under ljudliga hurrarop och ömsesidiga sympati-betygelser.

Dag som ovan.

Clara Allers-Tresselt.

Gulla Norling.

Protokoll fört vid Medborgarskolans på Fogelstad Fortsättningskurs den 16 Juni 1930.

§ 1.

Kl. halv elva samling i stora salen. Nyanländ Anna Brita Danielsson. Körläsning av Tegnér's "Skaldens morgonpsalm".

§ 2.

Rektor Hermelin meddelade, att Anna Lena Elgström skulle komma och hålla föredrag på aftonen, varför hon föreslog att gymnastiken skulle börja litet tidigare och förmiddagens diskussion endast upptaga en timme.

§ 3.

Föreslogs att diskussionen skulle anknytas till Dr. Lydia Wahlströms föredrag och fastslogs dagens diskussionsämne till: Vad kan i barnuppfostran och självuppfostran göras för att stärka den fria och självständiga människan.

§ 4.

Rektor Hermelin inledde diskussionen med en analys av det, som kommer oss att reagera och psykologiskt sett kan man tala om det rent reflektoriska eller vanerörelsen, en reaktion, som icke går längre än till själens yta. Något annat, som sätter i gång rörelsen, är känslan. Den stora betydelsen hos Freuds nya psykologi ligger i klarläggandet av, att känslan är den stora motoriska kraften inom oss, det undermedvetna, som också kan kallas känslornas värld. Freud hänför alla känslor till det sexuella området under det att Adler opponerar sig och anser kärleken och makten vara drivkrafterna. Skulle vi emellertid endast låta känslorna råda, skulle vi ideligen reagera, ideligen handla. Eftertanken och många andra faktorer göra att vi sila våra elementära känslor genom vad vi kalla medvetandet, vi reflektera. När vi reflektera knyta vi vid våra föregående erfarenheter, upplevelser och våra kunskaper och minnen. Somliga människor reflektera hastigare än andra. Panik och masspsykos är brist på reflektion.

Här passade Edith Lindblom på att tala om masspsykosen inför exempelvis ett dukat bord. Ja, där stodo vi och skändes, när hon talade om, hur vi besinningslöst kasta oss över maten, när vi betala den själv. /Hoppas att så många som möjligt hälsa på oss i Stockholm, så vi få rättfärdiga oss./

Det är i medvetandets värld det ligger, att vi reagera på olika sätt för vad som händer, därför att de intryck, som komma in i reflektionen, hakar vid så mycket, som vi människor förbinda med våra erfarenheter, minnen och kunskaper. Vad är då skillnaden mellan upplevelser och kunskaper? Härpå svarades, att en upplevelse är en levande erfarenhet, medan kunskapen är rent teoretisk. Det är känslan, som kommer till, när det är en upplevelse, under det att kunskap är renodlad från känsla.

Om vi tänka oss detta renodlat, så ha vi först den rena reflexmänniskan, där intrycken ej komma djupare än till ytan, med andra ord en marionett, som reagerar liksom för en mekanisk knapp. Sedan ha vi den rena känslomänniskan, som störtar intensivt fram utan förnuft, ledd av en känsla åt gången. Renodlad duger ingen av dem, man måste ha jämnvikt och samla erfarenheterna, känslan och kunskaperna till en energifond inom sig. Människan måste ha vett i ögonen, men också glansen av värme, då är hon beredd, är färdig och självständig.

§ 5.

Halv tolv samling till en stunds upplivande gymnastik, då vi samtidigt fingo löga våra kroppar i bländande solsken.

§ 6.

Halv fem åter samling i stora salen, då Fru Anna-Lena Elgström talar över ämnet: "Den arbetande kvinnans hem och värld". Talarinnan behandlade den arbetande kvinnan inom allaklasser. Hon belyste den starka omvälvning, som förorsakats av världskriget och andra därmed sammanhängande faktorer, bland annat den allt längre gående standardiseringen av såväl människor som maskiner. Genom att hela folk blivit tvungna att delta i nationens ekonomi, har kvinnan mycket mer än förut kommit in i förvärvsarbetet och blivit en faktor att räkna med. Kvinnans anpassning efter de nya förutsättningarna för den ekonomiska och sociala andan kommer mycken strid åstad, ty hon har arvssubstans kvar efter generationer kvinnor, som icke fingo leva sitt eget liv. Hon har förvandlats från objekt för det manliga väsendets tragedi och komedi till subjekt. Därefter lämnade talarinnan en levande historik över kvinnornas ställning under olika tidsskeden. Under feodaltiden och när skråväsendet florerade var kvinnan friare än under kapitalistväldets första tid. Först under mitten av förra århundradet började den egentliga kampen för kvinnans rätt. För femtio år sedan räknade kulturländerna endast ett fåtal arbetande kvinnor, numera överstiger antalet kvinnliga arbetare inom Europa och Amerika 60/70 millioner. Detta är en revolution sådan världen aldrig skådat. På senare år har kvinnorörelsen kommit på rätt väg, då den kräver hänsyn för barnet som grundfaktorn i människolivet. Talarinnan framhöll, att kvinnan ofta har för låg tanke om sitt eget värde. Man kan inte överdriva betydelsen av den ödestimma, som kvinnan står i. Vilka slitningar medför det icke, när av 70 millioner arbetande kvinnor nästan hälften äro gifta. Enligt en läkares utsago skulle 90 % av alla gifta kvinnor lida av en överansträngningsnervos. Detta kan endast förebyggas genom en långt driven rationalisering inom hemmen. Vi måste komma fram till en tid av lyckliga barn, lyckligt arbete, där kvinnan har ett gemensamt arbetsforum med mannen.

Därefter visade Arkitekt Lindström en del balloptikonbilder över hur ful men praktisk rationaliseringen kan bli, när det gäller husbyggen. Hans uppfattning var dock, att de konservativa kvinnorna icke ville låta sig frälsas, utan gjorde motstånd. Så tillade han något om den nya kollektivandan, men kanske få begrepp vad han ville. Förstod han det manne själv?

En kort men livlig diskussion följde, varvid Fröken Holgersson starkt reagerade mot Arkitekt Lindströms frälsningsidéer.

§ 7.

På kvällen vederkvicktes våra själar med en stämmingsfull musikstund, varvid kantorerna Friedner och Peterson gladdo oss med sång och piano.

Vid protokollet
Dag som ovan

Ingegerd Möller.

Sara Eliason.

Protokoll hållet vid Fortsättningskursen i Medborgarskolan å Fogelstad den 17 juni 1930.

§ 1.

Samling kl. 9.45 f.m. å planen vid skolan för en stunds stavövning, vari Sabina för första gången deltog.

§ 2.

Kl. 10 samlades deltagarna å salen och protokoll från söndagens och måndagens föreläsningar upplästes och godkändes.

§ 3.

Rektor Hermelin meddelade att samtliga deltagare i kursen voro inbjudna till Fröken Tamm på kaffe kl. 5 e.m. därefter skulle följa diskussion över ämnet: Partipolitiken och kvinnornas ställning till det nuvarande politiska läget, därefter även kvällsvard i stora huset.

§ 4.

Övergick man till dagens diskussion, som skulle utgöra en fortsättning på gårdagens och närmast behandla vad vi kunna göra för att få fram den riktiga människan. Rektor Hermelin rekapitulerade något av vad som framkommit föregående dag, och utgick ifrån hur barnens fantasi redan vid mycket tidiga år göra upp planer, som de med all makt söka fullfölja, och framhöll vikten av, att uppfostrarna icke i oförståndigt nit söka stävja eller föra barnets planer in i andra fåror. Fantasin är nämligen hela livet igenom en kraft, som om den ej förtryckes, kan bli människans verkliga hjälp i strävan mot de mål, hon satt sig före. Fantasin får emellertid ej övergå till dagdrömmeri, då drömmen blir det verkliga och ej medel till handling.

Ordet lämnades därefter fritt, men hade Fröken Elsa Johansson åtagit sig, att till belysning av frågan lämna en redogörelse från sitt arbete inom en s.k. "Barnträdgård", hon skildrade då närmast de defekta barn, som av kamrater men även av de anhöriga betraktas nästan som idioter, men vilka i barnträdgården genom förståndigt bemötande kunna utvecklas till fullt normala barn. Hon hade i skolan fått göra bekantskap med såväl ensamma barn, bortskämda och i hemmet överdrivet uppskattade barn som olydiga och blyga sådana, de små episoder hon skildrade från livet i skolan voro ytterst intressanta och belysande. Som ett led i arbetet inom barnträdgården ingick även samtal med mödrarna, då de var 14 dag samlas till små syaftnar, varvid mödrar och lärarinna få samtala om barnens uppförande i hem och skola, och genom detta utbyte bättre lära förstå barnens psyke.

Många av de närvarande pedagogerna lämnade intressanta skildringar av de errarenheter de haft tillfälle göra bland barnen inom sin verksamhet. Av särskilt intresse var det att få se de arbetsböcker, som numera införts i en del skolor, och nu demonstrerades av Agnes Gustafsson och Brita Danielsson.

I lagom tid för middagen avslutades diskussionen och fick densamma anses utgöra svar på frågan.

§ 5.

Middagen aväts som vanligt kl. $\frac{1}{2}$ 1 och hade till densamma infunnit sig en ny deltagare i kursen, nämligen Fröken Maja Håkansson.

§ 6.

Efter middagsvilan gymnastik å planen kl. $\frac{1}{2}$ 4, i vilken de båda protokollförarna dock ej kunde delta, då de begivit sig ut på cykelfärd och oemotståndligt blivit dragna till Hjälmaresund och de svala böljorna där.

§ 7.

Programenligt samlades kursdeltagarna strax efter 5 i salongen hos Fröken Tamm och gjorde därpå all heder åt det läckra kaffebordet.

Sedan vi sjunkit mjukt tillrätta i det vackra rummets bekväma stolar, /protest från dem, som sutto på golvet, / hälsade Fröken Tamm den samlade Fortsättningskursen välkommen i sitt hem. Hon övergick därpå till en inledning över det förut omnämnda diskussionsämnet och yttrade bl.a.: Politiken av idag både intresserar och tråkar ut oss, då den blir allt andefattigare och ohederligare, men vi kunna på samma gång aldrig upphöra att intressera oss för densamma, den har utbildat sig till en partipolitik i st.f. en rikspolitik. Kvinnorna fingo sin medborgarrätt vid en för dem ogynnsam tidpunkt, ty partipolitiken skärptes och klassintressen fördes fram i st.f. samhällsintressen. Kvinnorna stå nu inför valet att bestämma sig för ett visst parti eller helt stå utanför. Utsikterna för ett nytt parti äro ringa, då ingen vill gå in, förrän säkerhet för ett majoritetsparti förefinnes. Vad skola vi göra och vart vilja

vi komma. Skall man kunna tänka sig ett kvinnoparti? Det har mycket för sig, men ett fel emot sig: det att det aldrig går, möjligen om andra länder gå före och vi följa efter. Eller ska vi fortsätta i slöhet och likgiltighet och låta det gå som det går och samtidigt söka få soliditet sinsemellan inom de olika politiska riktningarna. Den sistnämnda vägen kräver dock mycket, ty då gäller det för det första att inte imponeras av allt det överkliga och att reagera för det verkliga. Vi få inte låta dupera oss av den gamla fördomen, att samhällsliv måste ha en annan moral än det enskilda livet. För det andra vara vakna för att majoritetsmakten är ringa och penningmakten bakom bestämmer allt. Den valordning, som heter borgerlig samling var den största orättvisa, då den delade upp samhället i två klasser. Vi kvinnor hade en möjlighet, då vi fingo rösträtt, att göra en levande insats i politiken, den kanske ännu står oss öppen, men det gäller att vi ena oss i samarbete för att bevara den rätten.

Efter Fröken Tamms inledning följde en mycket livlig diskussion, där olika rörelser inom kvinnovärlden belystes, såsom husmoderföreningarnas och Lottornas arbete samt freds- och nykterhetsrörelsen. Av diskussionen framgick emellertid, att ingen av dessa frågor var ensamt bärande för en enig samling, ej heller möjlig med hänsyn till nuvarande partibildningar. Ett tålmodigt upplysningsarbete inom de olika kårerna förordades, och framkom en sympatityttring för, att hittillsvarande särlistor vid valen borde kvarstå som en opinionsyttring, och varnades för offentlig reklam för att rösta blankt.

Den 3 timmar långa diskussionen fick nu anses avslutad och dörarna slogos upp till matsalen, där supén väntade och den lekamliga spisen smakade utmärkt uppe på all den andliga, den hade också förmågan att lossa tungans band på många som förut varit tysta.

§ 8.

Under eftermiddagens lopp hade ytterligare 2 kursdeltagare nämligen Fröknarna Maja Åkeason och Signe Nilsson anlant, och Göta Rosén med vemod lämnat vårt lag för väntande plikter i Klunkhyttan.

§ 9.

Dagen avslutades med att vi gemensamt sjöngo Fogelstads-sången, och Rektor Hermelin framförde vårt varma tack till Fröken Tamm.

Fågelstad, som ovan.

Edith Lindblom.

Alfhild Karlström.

Protokoll, fört vid Medborgarskolans på Fogelstad fortsättningskurs den 18 juni 1930.

§ 1.

Enkel morgongymnastik före frukosten.

§ 2.

Dagens arbete på stora salen började med körsång av "Vaknen".

§ 3.

Gårdagens protokoll upplästes och godkändes.

§ 4.

Rektor Hermelin redogjorde för närmast föreliggande program särskilt med hänsyn till midsommarhelgen.

§ 5.

Föreläsningsserien med titeln "Frivilliga uppgifter i den of-

fentliga barnavården och ungdomsvården" fortsattes i dag av fröken Holgerson med ett anförande, närmast föranlett av den förestående omläggningen av Allmänna Barnhuset i Stockholm, och om den föreslagna dispositionen av därvid frigjorda medel.

Den år 1924 tillkomna lagen om samhällets barnavård uppdelar sagda vård i 2 särskilda slags uppgifter: dels obligatoriska, i lag föreskrivna, dels ock fakultativa, råd och anvisningar.

Samma år uppkom också föreliggande förslag beträffande Allmänna Barnhuset. Förslaget rönt en skarp kritik i såväl statskontoret som av justitiekanslern och av Karolinska Institutets lärarkollegium, men förelades i reviderat skick innevarande års riksdag, som också i huvudsak godkänd det.

Tal. lämnade så en historisk återblick över Barnhuset fram till år 1924, då genom förutnämnda lag dess verksamhet till allra största delen avklippes. Då dessförinnan c:a 700 barn pr år inlöstes mot en genomsnittssumma av 400 kr. pr barn, är antalet numera endast 5. Dessa barn ackorderas sedan ut mot låga ersättningar. På så sätt besitter Allm. Barnhuset nu vid sin föreslagna avveckling 14-15 mill. kr., på olika sätt inbragta under en 300-årig tillvaro. Av dessa medel torde dock Stockholm vilja tillräkna sig omkring 40 %.

Beträffande användningen av dessa medel har man för landsortens räkning föreslagit en rad olika uppgifter. Dock kunna 3 utskiljas såsom mera väsentliga.

- 1:o. upptagningshem för mödrar och späda barn, som ville verka för att mödrarna skall lära känna ansvaret för sina barn och därigenom avhjälpa en del av de brister, som nu ofta vidlåda särskilt de s.k. privata förlossningshemmen.
- 2:o. iakttagelseanstalter för barn, som man av olika anledningar vill skilja från hemmet utan att dock omedelbart sända dem till skyddshem. Härigenom skulle man söka minska den från många håll vitsordade dåliga inverkan på barnets fortsatta utbildning som ett hårdare ingripande ofta medför.
- 3:o. åtgärder för en central fosterhemsförmedling i varje län med uppgift att undersöka de hem som anmäla sig för mottagande av fosterbarn och att öva en fortgående kontroll däröver. De oerhörda missförhållanden, som härvidlag äro rådande, berördes även.

För att organisera detta vårdarbete har man tänkt sig länssammanslutningar av för barna- och ungdomsvård intresserade, överensstämmande med dem, som i en del län redan bildats genom Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet.

§ 6.

I den följande diskussionen gavs exempel på olika arter av uppfostran utom fädernehemmet. Såsom en motvikt mot erfarenheter från Hall och Bona berättades glädjande intryck från anstalterna vid Skrubba och Kålund.

§ 7.

D:r Ada Nilsson höll efter middagen sitt inledande föredrag i serien: "Sexualitet och kultur".

Efter att ha framhållit fördelen av fortplantning genom två kön framför celldelning, eftersom i det förra fallet bildas en varietet av nytt slag med från båda könen ärvda egenskaper, övergick tal. till att definiera sexualitet som den kraft i naturen som verkar, oavsett fortplantningen, vilken är dess yttersta mål.

Bland primitiva folk förekommer som regel ej ogift stånd; men så småningom utbildas ett dylikt, ex. för dem som hade med gudomen och dess dyrkan att göra, vestalerna. Sexuell avhållsamhet hos männen stadgades vid företag, som rörde krig, jakt och fiske. Gentemot antikens värdesättande av sinnligheten satte så kristendomen ett avståndstagande därifrån. I den kristna staten blev äktenskap med barnalstring huvudsaken, och en sexualitet utan barnalstring fördömdes.

I vår tid har ett svårt problem uppstått, när så många barn som förr ej få födas och barndödligheten minskas. Är det rätt, att en barnbegränsning sker enbart genom abstinens eller får preventivmedel

användas? Däremot framfördes: 1:o fordringarna, som nu ställas på människorna, att sexuallivet skall undertryckas, äro för svåra och ej kulturberfordrande. 2:o om könsdriftens yttringar ej kunna omvandlas, vore den ju endast till för att tillfredsställas. Men den kan sublimeras, kan betingas. Tal. slutade med att lämna en definition av kultur: ett pånyttfödande, att tänka nya tankar, att tänka sig ur vanor, som kan döda.

§ 8.

Efter kvällsvarden samling å stora salen, där Pastor Sandegren från Stockholm höll föredrag om Indien.

Tal. erinrade till en början om att 1896 hade det märkvärdiga hänt, att en europeisk stormakt för första gången besegrades av de infödda. Då fick egentligen de färgades tro på den vita mannens ööverbinnlighet sin första knäck. Sedan kom världskriget, som vanns tack vare de färgade trupperna. Enbart Indien skickade en million trupper i elden utom alla militärarbetare. En stor del kom tillbaka till Indien i sina uniformer och alla visste, att de besegrat Tyskland. Nu fick man klart för sig att talet om den vite mannens ööverbinnlighet var betydligt ööverbinnligt.

Sedan lämnade tal. en historik ööverbinnlingen kolonisering, talade om Ostindiska kompaniet och de första missionärerna. Enligt talarens påstående infördes bildningen av missionärerna. Av männen lärde sig 1 på 10 att läsa, av kvinnorna 1 på 100. Det senare var mycket märkvärdigt, ty förut hade man haft det valspråket; att sätta en bok i en kvinnas hand är som att sätta en kniv i en apas. Detta gjorde, att man såg upp till Västerlandet, en och annan reste dit och studerade.

Pastor Sandegren vidrörde därefter det indiska kastväsendet och talade om Nationalkongressens uppkomst. Regeringen såg med misstro på den senare, men när kriget gick illa för engelsmännen, fingo de det s.k. indiska rådet att lämna 100 millioner pund som gåva. Soldaterna gingo ut i kriget. Allt detta mot löfte att det indiska folket skulle få fri författning. Detta lovades den 20 augusti 1917. När kriget vanns, tyckte emellertid engelsmännen, att löftet avtvingats dem, nu hade man ingen brådska och man sökte bortförklara det. Samtidigt var man rädd för bolsjevikpropagandan. För att få bukt därmed inskränktes yttrande- och pressfriheten. Lagen N:o 1 av 1919 var den lag, som indrog den urgamla indiska pressfriheten.

I Indien hade man trott på England. Gandhi hade själv värvat rekryter. Nu stod han i spetsen för oppositionen. En regering kan dock aldrig erkänna ett misstag. Gandhi visste ett medel: det passiva motståndet. Hade provat det i Sydafrika, så att regeringen med general Smuts i spetsen varit tvungen återtaga de lagar, som utfärdats mot indierna. Hade de icke gjort detta, skulle Indien aldrig ha deltagit i världskriget. Gandhi satte sig alltså i spetsen för det passiva motståndet. Regeringen blev nervös, soldaterna nedsköto, när folksamlingar mot förbud uppstodo, det blev en stor massaker. Tal. ansåg, att den dag då Gandhi förlorade förtroendet för England, förlorade England Indien. Gandhi sade: det enda medlet att ööverbinnna det onda är att lida för det goda. Om 300 mill. människor ej skicka sina barn till skolor, icke rösta, ej betala skatt, hur kan då en regering existera? Detta var samtidigt med fredsförhandlingarna i Turkiet, då muhammedanerna i Indien voro eniga med hinduerna i förbittring ööverbinnligen freden. Då häktades Gandhi och dömdes till 6 års fängelse. När han kom ut, var tiden ej så gynnsam längre, muhammedaner och hinduer voro ej längre eniga. Folk hade glömt Gandhi och arbetade med regeringen. Han bidade sin dag och slog sig på hemspinning. Tal. vidrörde därefter, hur mycket Gandhi gjort genom en så oskyldig sak som hemspinningen. I Indien sysselsätter ej jordbruket mer än 6 månader och Gandhi visste, att lättjan är en farlig fiende. Han visste även, att i England tusentals textilarbetare voro arbetslösa och att England skulle gå med på vad som helst, om de kunde tillförsäkras en oinskränkt export av textilvaror till Indien.

Tal. omnämnde även saltstriden. Engelsmännen ha monopol på salt, men Gandhi säger, att saltet är en gåva av naturen, som var och en har rättighet att begagna sig av. Om 300 millioner människor göra salt, vad kan regeringen göra? Den kan ej sätta dem alla i fängelse.

Tal. slutade med att påpeka sambandet mellan Gandhi och kristendomen och talade om att Gandhi själv läste bibeln och tagit inverkan därav. Trots våra förseelser och motsägelser gör bibeln verkan i och för sig.

§ 9.

Som en avslutning på dagens arbete besökte en del av kursdeltagarna Åsberget.

Som ovan;

Med benäget biträde av fru Ina Möller och fröken Agnes Gustafsson:

Hedvig Pettersson.

Inga Furst.

Protokoll fört vid Medborgarskolans på Fogelstad fortsättningskurs den 19 juni 1930.

§ 1.

Vid frukosten meddelades den glada underrättelsen att en utflykt skulle företagas efter middagen.

§ 2.

Protokollet från föregående dag upplästes och godkändes.

§ 3.

Doktor Ada Nilsson fortsatte sin föreläsningsserie om Kultur och sexualitet.

Föredragaren anbefalldes åt intresserade Russels bok Äktenskap och moral. Russel påvisar bl.a. huru matriarkatet övergick till patriarkat, då männen fått klart för sig, vilken roll de själva spelade vid barnalstringen. Det dröjde lång tid innan männen förstodo innebörden av faderskapet, men då detta skett, väcktes deras känsla av äganderätt gentemot mor och barn.

Doktor Nilsson önskade diskussion av ett påstående i avdelningen: Hälsolivet och sexualiteten, som ingår i handboken Medicinsk medborgarkunskap, författad av doktorerna Sjövall och Höjer, där dessa kategoriskt förklara, att sexualitetens undertryckande innebär en hälsofara. Doktor Nilsson utgick ifrån att satsen är sann till en viss grad, men att det ej är lyckligt att fastslå denna utan närmare utläggning. Skulle spänningen mellan könen alltid utlösas genom sexualdriftens tillfredsställande, vore ingen kulturutveckling möjlig. Å andra sidan innebure det en stor fara för kulturen om sexualdriften skulle borteliminerats t.ex. genom ett operativt ingrepp. Vi finge då tröga, vegetativa människor, omöjliga till kulturell utveckling. Sexualdriften är en maktfaktor av den största betydelse, men kan genom sublimering inlänkas på andra banor och därvid ge upphov till alstringsrik verksamhet, utan att skada varken kropp eller själ. Det har i alla tider givits människor, som levat abstinenta, utan att därav taga skada. Sexualdriften blir en hälsofara, då en avspänning ej kommer till stånd och kraften ej heller sublimeras t.ex. i ett äktenskap, där makarna med naturnödvändighet dragas till varandra, men ej kunna tillåta sig beblandelse med annat än barnalstring som syfte och där barnalstring t.ex. av ekonomiska skäl är omöjlig. Då uppstå svåra konflikter, som kunna bryta ned hälsan.

Ett utsinande av livskällorna blir följderna endast när den till självändamål uppdrivna sexualdriften varken utlöses enligt naturens lagar eller omvandlas genom sublimering.

Starka förbud framtvinga i regel en översexualisering. Ur kulturell hänsyn måste man gå ifrån dessa stränga förbud utan vettigt innehåll. I trohetskravet bör man dock akta sig för att ställa absoluta krav varken på sig själv eller andra.

På 1880-talet fördes en hård strid om den s.k. handskmoralen, kravet på att såväl mannen som kvinnan skulle ingå i det monogama äktenskapet utan tidigare sexuell erfarenhet. Utvecklingen härvidlag har lett till, att det efter världskriget inträtt en utjämning mellan män och kvinnor icke genom att mannen skulle anammat kvinnans moral, utan därigenom att kvinnan övergått till mannens, dock ej prostitutionen, utan sålunda att fria förbindelser utan familjebildning och därmed följande ansvar blivit allt vanligare. Familjen står på avskrivning och samhället har i stor utsträckning övertagit fadersplikterna. Skola vi acceptera den ut-

veckling, vi äro inne på, så att fadersplikterna negligeras och faderns betydelse för barnets utveckling förringas eller skola vi anse detta tillstånd som en övergångsform och att en återgång till familjebildning med full uppskattning av faderns plats i familjen vore det önskvärda?

Diskussionen av den första frågan artade sig till en sträng kritik av doktorerna Sjövalls och Höjers vilseledande och ensidiga påstående. Som det positiva resultatet av den senare frågan må antecknas det svar doktor Nilsson formulerade och som vann allas understöd: Upplösning av familjebildningen är icke önskvärd. Den sexuella uppfost-
ran bör inriktas på monogama förbindelser, ingångna av böjelse, som av sig själva förplikta till trohet utan att några som helst trohetskrav ställas på dem.

§ 4.

En gäst frk. Loftman hade anlänt.

§ 5.

Efter middagen företogs den bebådade utflykten till Berga ö i Hjälmaren.

Så gott som samtliga kursdeltagare stuvades in i en buss och färden gick förbi Julita gård längs smala, idylliska vägar med stängda grindar och betande kossor. Barnträdgårdsläraryrinnan och juris stud. passade på att förtjäna en bra slant som grindflickor. Välbekomme! Vid framkomsten skyndade de flesta att svalka sig i Hjälmarens något grumliga bölja.

Att kaffet följt med på färden var självklart och att det efter badet smakade dubbelt gott skall icke förtigas. Vilken dag! Vilken sol! Vilken himmel! Vilket hav! Naturmålningen överlämna vi åt poeterna! Sången ljöd friskt och när det var som bäst, bröt man åter upp efter att ha blivit förevigad meddels en underbar automatisk Photoelips.

§ 6.

Efter kvällsmaten fest å pensionat Rosenhane. Välkommande värdinnor, originella dekorationer, dignande kaffebord, svävande ballonger, uppriskande stöj!

Ett mycket intressant föredrag hölls av Agnes Gustavsson om ett par Tyska skolor: Odenwald, internatskola med 180 barn och Waldorfskolan, folkskola med 1.100 barn. I dessa tillämpas helt andra undervisningsmetoder än i andra Tyska skolor, vilka nu av statens inspektör erkänts som utmärkta. Samundervisning, självstyrelse, periodläsning tillämpas. Och leda båda till studentexamen.

Waldorffsskolans främste ledare kallas vår tids Pestalozzi. Han vill medelst nya metoder och nytt sätt att behandla det uppväxande släktet, förändra mänskligheten. Framtidens materialism skall övervinnas och en ny människobild, som fått sitt fäste i det gudomliga och andliga, skickad att utföra ett gott verk, framskapas. Klyftan mellan samhällsklasser minskas genom att alla barn få samma utvecklingsmöjligheter. Efter den fängslande och livfulla skildringen visades några prov på teckningar från Waldorffsskolan.

Det blev stormande applåder och blommor som överlämnades av Sabinas fosterdotter. Snilleblixtrande poem framfördes av respektive skaldinnor. Småktande solosång av Sanna, unison sång, våra norska och finska kursdeltagare med respekt. Nationalsånger. Gripande duettsång av Sabina och Gullan!

Gästernas glada humör, Sabinas allt famnande humor, den lantligt balsamiska doften, allt samlade sig till en glädjens symfoni. Oförglömmelig för alla med det rätta barnasinnet!

Fogelstad dag som ovan.

Maj-Lis Oljemarck.

Edith Lundborg.

Protokoll fört vid Medborgarskolan
lans fortsättningskurs den 20 juni
1930.

§ 1.

Efter frukosten fortsatte dr. Nilsson sin föreläsningsserie om Kultur och sexualitet. Hon framhöll, att Russell i sin bok Äkten-
skap och moral kommer fram till samma övertygelse som så många andra,
att det sexuella samlivet är överskattat i vår tid. Både asketen och
förkunnaren av den otyglade friheten på det sexuella området lida un-
der samma övervärdering. Man har fastnat för ett enda moment i sexual-
livet. Men könsens dragning till varandra är ej enbart ett drifternas
spel, det bottnar lika mycket i människans behov av ömhet. Först då
böjelsen finns, ger det sexuella samlivet, vad det är avsett att ge.
Där sexuellt samliv äger rum utan någon böjelse, kvarstår alltid den
andliga hungern. Så långt Russell.

Övervärderingen av det rent sexuella har snedvridit proble-
met och måste bort. Det är en felaktig sexuell uppfostran, som har
fört oss dit, där vi nu stå. En reformerad uppfostran skall ge oss en
rätt inställning till sexuallivet. Uppfostran har hittills varit nega-
tivt inställd. Förbudet har varit det väsentliga, förbudet att vidröra
könsorganen, att tala om dem, att fråga om det som hör till sexuallivet.
Men det förbjudna, det halvt dolda, det mystiska var alltid det lockan-
de. Kring detta arbetar fantasien. Vi ha låst fast barnets intresse
genom denna metod. Vi måste frigöra det genom en motsatt. Könsdelarna
måste jämföras med andra kroppsdelar. Förtroendefull öppenhet och ärlig-
het mellan barn och uppfostrare skall träda i st.f. hemlighetsfull-
het. En god hjälp mot sexuella ovanor har barnet genom att man under
hela barndomen håller på grundlig renlighet. Överdriven smeksamhet mot
barnet kan skada det genom att uppamma alltför starkt ömhetsbehov.

Vi ha i vår lagstiftning ett sexuellt skydd för barnen. Men
vid tillämpningen av denna lag gör man sig skyldig till många grova miss-
tag. Det är t.ex. förväntat att efter ett sexuellt överfall tala om, att
inga framtida men äro att befara. Man förbiser bl.a. det förhållandet
att genom det skedda, fantasien hos den överfallne länkas in på fel
bana.

Härefter övergick dr. Nilsson till att tala om sexuallivet un-
der pubertetsåldern. Puberteten är dels fysisk, dels psykisk. Man
skiljer på en tidigare pubertetsålder och en senare. Den tidigare ut-
märkes psykiskt av att den unge ställer sig i opposition till omgiv-
ningen. Intresset för det andra könet är svagt. Under den senare pe-
rioden känner den unge ett behov av en komplettering till sig själv,
dock mera psykiskt än fysiskt. Skyggheten för det andra könet börjar
vika för svärmeriet. Det är viktigt att denna andra pubertetsålder
får genomlevas till slut, innan det direkta sexuallivet börjar. Den-
na ålder är ganska kort hos vilda stammar. Bland kulturfolken tende-
rar den till att bli allt längre.

Är det grymhet att av ungdomen begära abstinens? Psykologer-
na svara, att det på det sättet visserligen uppstår en större oro i
själslivet. Men genom denna spänning alstras en kraftström, som kom-
mer det andliga livet till godo. I en tysk bok framhålles, att den stu-
derande ungdomen vinner i duglighet därigenom, att den energi, som alst-
ras av den sexuella spänningen uppsuges av ungdomens andliga verksamhet,
under det att arbetarungdomen sackar efter intellektuellt. Vill arbe-
tarklassen nå fram till en ledande ställning, måste den av sina medlem-
mar fordra abstinens till dess fysisk och psykisk mognad inträtt. Från
alla utgångspunkter kommer man alltså fram till abstinensens stora be-
tydelse.

Under den därpå följande diskussionen framhölls nödvändigheten
av en allmän upplysning i ämnet. Dr. Nilsson framhöll, att Ryssland
snabbt lärt sig klokhets på det sexuella området genom de erfarenheter
det gjort.

§ 2.

Det strålande vädret höll i sig och middagen avåts som van-
ligt i det gröna.

§ 3.

Fröken Maja Åkesson uppmanade kursdeltagarna genom ett eldande

tal att tänka på skolans prestige i sångligt hänseende. Resultatet blev påtagligt. Övning i körsång från kl. 2-4. Då smakade kaffet sångarna.

§ 4.

Bageriidkerskan fröken Agneta Burens, vars näring ej lämnar någon tid övrig för tidningsläsning, hade bätt fröken Holgersson ge en orientering över det dagspolitiska läget. Alla ansvarsfyllda Kontemåtta-bor instämde i denna begäran, som bifölls efter kaffet.

Tal, nämnde, att efter representationsreformens genomförande 1865 var det huvudsakligen två stora frågor, som samlat det politiska intresset kring sig, nämligen försvarsfrågan och tullfrågan, och hon klarlade sedan i stora drag såväl dessas som andra stora frågor öden genom riksdagens och ministärers mångfald. Den äldsta av dessa frågor var den om försvaret.

Tullarnas vara eller icke vara blev aktuellt vid mitten av 1880-talet. 1887 såg det hoppfullt ut för frihandlarna, men tack vare en oegentlighet vid röstningen fingo protektionisterna majoritet.

På 90-talet börjar kampen för den allmänna rösträtten. Omkring sekelskiftet har det liberala samlingspartiet den på sitt program. 1909 genomfördes också det proportionella valsättet av en ministär Lindman. Denna reform påskyndades av rädsla för att det ständigt växande social-demokratiska partiet skulle fylla hela riksdagen, om majoritetsval bibehölls.

1905 få vi för första gången en liberal ministär.

1911 var detta parti så starkt, att det fick majoritet i riksdagen. Karl Staaf var under hela denna tid det liberala partiets ledare. Den tidigare tillsatta försvarsberedningen slutförde under hans ledning sitt arbete, och han framlade resultatet därav i sitt stora Karlskrona-tal 1913. En uppagiterad krigsvänlig stämning och bondetåget 1914 samt komungens tal i samband därmed gjorde, att ministären avgick och efterträddes av en högerregering. - 1918 inkallades urtima riksdag, som genomförde den allm. rösträtten.

Så komma vi fram till år 1921, året för den soc.-dem. frammarschen, liksom 1911 var det för den liberala.

Under den andra Brantingsministären 1921 genomfördes folkomröstning. Detta nya verktyg prövades första gången 1922, då förbudets öde skulle avgöras. Ett parti, för vilket denna fråga blev särskilt ödesdiger, var det liberala eller frisinnade landsföreningen, som det kallades ute i landet. Det samlades den 27 maj 1923 för att avgöra, om frågan skulle upptagas på deras program eller ej. Då ej enighet kunde uppnås, sprängdes partiet. Den redan inom detsamma förefintliga sammanslutningen Frisinnade Kvinnor beslöt dock fortsätta sitt inbördes samarbete som förut. Den nya partibildningen blev sedermera följande: det liberala partiet, som utgick ur det gamla, och det kvarvarande förbudsvänliga, som fick namnet folkfrisinnade.

Under den tredje Brantingsministären, som sedermera efter Brantings död fortsattes av Sandler, genomfördes 1925 års härordning. Den gick ut på att ganska kraftigt beskära försvaret.

Dödsstöten åt denna ministär gav sedan den till synes obetydliga konflikten vid Stripa gruva. 10 arbetare där strejkade och begärde högre lön. Arbetslöshetskommissionen med sin chef, C.G. Ekman ansåg den som en okynnesstrejk, emedan den avsåg, att skaffa Stripaarbetarna bättre villkor än andra liknande. De motiverade sitt krav med att förhållandena vid Stripa voro svårare än på andra håll. Saken gjordes till en riksdagsfråga. Den Ekmanska falangen vann majoritet och regeringen gick. Den efterträddes av en ny med Ekman som statsminister. Denna regering hade hela arbetarvärlden mot sig och måste stödja sig på högern. Den borgerliga samlingen kom till. Efter valen 1928 blev Lindman åter statsminister.

Den stora frågan under denna tid har varit jordbrukets nödläge. Huru hjälpa denna för hela landet så viktiga näring? Enligt regeringen borde det ske med tullar och inmalningstvång. Ehuru även det sistnämnda till sina verkningar är ett slags tullar, godtogs det av de frisinnade i riksdagen. De rena tullarna avslagos. Soc.dem. motsatte sig såväl tullar som inmalningstvång. Tullarnas fall beseglade den redan förut halv-döda regeringens öde. Lindman efterträddes av Ekman. Den nya ministären har minsta möjliga parlamentariska bas. Den är folkfrisinnad med stänk av högeråskådning. Av den vänsterorientering man kunde väntat efter behandlingen av tullarna, blev intet. Men den som lever, får se.

§ 5.

Inte ens efter kvälls-rarden var Maja Åkessons energi förbrukad. Den avbrutna sångövningen fortsatte till kl. 10.

§ 6.

Under dagens lopp anlände flera deltagare i Fogelstadförbundets årsmöte, nämligen fröken Malla Andersdotter, fröknarna Karin och Greta Cardell från Göteborg, författarinnan Maria Lazar från Wien, fröknarna Märta Sandkvist, Jönköping, och Ester Bäckman, Eskilstuna.

Fogelstad dag som ovan.

Anna Israelsson.

Anna Britta Danielsson.